

Met betrekking tot vraag 1: “Kunt u de belangrijkste uitzonderingen op het ouderlijk gezag over adolescenten (kinderen van 14 jaar en ouder) beschrijven (bepaling van de reguliere verblijfplaats of het tijdelijke verblijf van de adolescent, keuze van onderwijs of godsdienst, inschrijving op scholen enz., medische behandelingen, sluiten van arbeidsovereenkomsten of overeenkomsten voor beroepsonderwijs enz.)?”

Volgens artikel 6 van het Oekraïense wetboek van familierecht (hierna: “Wetboek familierecht”) heeft een persoon de wettelijke status van kind totdat hij of zij meerderjarig wordt.

Een kind wordt als jong kind beschouwd totdat het de leeftijd van 14 jaar bereikt.

Een kind wordt als jongere beschouwd als het tussen de 14 en 18 jaar oud is.

Volgens artikel 31 van het Burgerlijk Wetboek van Oekraïne (hierna “Burgerlijk Wetboek”) heeft een persoon die de leeftijd van 14 jaar nog niet heeft bereikt (een jong kind) het recht om:

1) zelfstandig kleine huishoudelijke transacties uit te voeren.

Een transactie wordt als een kleine huishoudelijke transactie beschouwd als deze voorziet in de huishoudelijke behoeften van de persoon, past bij zijn of haar lichamelijke, geestelijke of sociale ontwikkeling en betrekking heeft op een voorwerp met een lage waarde;

2) persoonlijke immateriële rechten op de resultaten van bij wet beschermde intellectuele en creatieve activiteiten uit te oefenen.

Een jong kind is niet aansprakelijk voor door hem of haar veroorzaakte schade.

Volgens artikel 32 van het Burgerlijk Wetboek heeft een persoon tussen 14 en 18 jaar (een jongere), naast de transacties waarin artikel 31 van dit wetboek voorziet, het recht om:

— zelfstandig te beschikken over zijn of haar inkomen, studiebeurs of -toelage of andere inkomsten;

— zelfstandig rechten op de resultaten van door de wet beschermde intellectuele en creatieve activiteiten uit te oefenen;

— deelnemer aan (oprichter/stichter van) rechtspersonen te zijn, tenzij dit door de wet of de statuten van de rechtspersoon wordt verboden;

— zelfstandig een overeenkomst voor een bankrekening te sluiten en te beschikken over het geld op de op zijn of haar naam gestelde rekening.

Een jongere moet voor het verrichten van andere transacties toestemming verkrijgen van zijn of haar ouders (adoptieouders) of gezaghouders.

Om een transactie met betrekking tot voertuigen of onroerende goederen te kunnen verrichten, moet een jongere schriftelijke notariële toestemming van de ouders (adoptieouders) of de gezaghouder en toestemming van de voogdij- en gezagsinstantie hebben verkregen.

Een jongere kan met toestemming van de voogdij- en gezagsinstantie en de ouders (adoptieouders) of de gezaghouder geheel of gedeeltelijk beschikken over door andere personen namens hem of haar bij een financiële instelling gedeponeerde gelden.

De toestemming voor het verrichten van een transactie door een jongere moet worden verkregen van de ouders (adoptieouders), de gezaghouder of de voogdij- en gezagsinstantie, overeenkomstig de wet.

Als daar voldoende redenen voor zijn, kan een rechter het recht van een jongere om zelfstandig te beschikken over zijn of haar inkomen, studiebeurs of -toelage of andere inkomsten beperken of hem of haar dat recht ontnemen indien de ouders (adoptieouders), de gezaghouder of de voogdij- en gezagsinstantie daarom verzoeken.

De rechter zal zijn beslissing om dit recht van de jongere te beperken of hem of haar dat recht te ontnemen, herroepen als de omstandigheden die tot die beslissing hebben geleid niet langer van toepassing zijn.

De procedure voor het beperken van de civielrechtelijke handelingsbekwaamheid van een jongere is vastgelegd in het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering van Oekraïne.

Overeenkomstig artikel 35 van het Burgerlijk Wetboek kan echter volledige civielrechtelijke handelingsbekwaamheid worden verleend aan een persoon die de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en die werkzaam is op grond van een arbeidsovereenkomst, alsmede aan een jongere die is geregistreerd als de moeder of vader van een kind.

Volledige civielrechtelijke handelingsbekwaamheid wordt verleend door de voogdij- en gezagsinstantie, die een beslissing neemt over het verzoek van de betrokkene, met schriftelijke toestemming van de ouders (adoptieouders) of de gezaghouder; indien deze toestemming ontbreekt, kan de volledige civielrechtelijke handelingsbekwaamheid worden verleend bij een rechterlijke beslissing.

Volledige civielrechtelijke handelingsbekwaamheid kan worden verleend aan een persoon die de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en die een ondernemersactiviteit wenst uit te oefenen.

Met schriftelijke toestemming van de ouders (adoptieouders), de gezaghouder of de voogdij- en gezagsinstantie kan die persoon worden ingeschreven als ondernemer. In dat geval verkrijgt die persoon volledige civielrechtelijke handelingsbekwaamheid vanaf het moment van zijn of haar inschrijving als ondernemer.

De volledige civielrechtelijke handelingsbekwaamheid die aan een persoon wordt verleend, is van toepassing op alle burgerlijke rechten en plichten.

Wanneer de arbeidsovereenkomst of de ondernemersactiviteit van een persoon wordt beëindigd, behoudt hij of zij de aan hem of haar verleende volledige civielrechtelijke handelingsbekwaamheid.

Met betrekking tot de vaststelling van de verblijfplaats zij opgemerkt dat volgens artikel 313 van het Burgerlijk Wetboek, een persoon die de leeftijd van 14 jaar heeft bereikt, het recht heeft om zich vrij en onafhankelijk te verplaatsen op het grondgebied van Oekraïne en om zijn of haar verblijfplaats te kiezen.

Een persoon die de leeftijd van 14 jaar nog niet heeft bereikt, mag zich alleen op het grondgebied van Oekraïne verplaatsen met toestemming van zijn of haar ouders (adoptieouders) of voogd(en), en begeleid door een van hen of door een door hen daartoe gemachtigde persoon.

Een burger van Oekraïne heeft het recht om ongehinderd naar Oekraïne terug te keren.

Personen die de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt, hebben het recht om vrij en onafhankelijk buiten Oekraïne te reizen.

Een persoon die de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt, heeft het recht om Oekraïne te verlaten op voorwaarde van toestemming van zijn ouders (adoptieouders) of voogd(en), en begeleid door hen of door personen die door hen daartoe zijn gemachtigd, behalve in de gevallen waarin de wet voorziet.

Volgens artikel 29, deel 2, van het Burgerlijk Wetboek is een persoon die de leeftijd van 14 jaar heeft bereikt vrij in de keuze van zijn of haar verblijfplaats, met inachtneming van de in de wet neergelegde beperkingen.

Artikel 160, deel 3, van het Wetboek familierecht bevat soortgelijke bepalingen, volgens welke een kind dat de leeftijd van 14 jaar heeft bereikt zijn of haar eigen verblijfplaats bepaalt indien de ouders gescheiden van elkaar leven.

Rechten van kinderen

Volgens artikel 1 van de Oekraïense “wet op de bescherming van kinderen” (hierna “de kinderbeschermingswet” genoemd) is een kind een persoon jonger dan 18 jaar (meerderjarigheid) indien hij of zij, volgens de op hem of haar toepasselijke wet, niet op een eerder moment de rechten van een volwassene heeft verworven.

Het waarborgen van de belangen van het kind houdt in dat maatregelen en beslissingen worden genomen die bestemd zijn om te voorzien in de individuele behoeften van het kind, passend bij zijn of haar leeftijd, geslacht, gezondheidstoestand, ontwikkelingskenmerken, levenservaring en familiale, culturele en etnische verwantschap en rekening houdend met zijn of haar mening, indien hij of zij een leeftijd en een ontwikkelingsniveau heeft bereikt waarop hij of zij in staat is zijn of haar mening te uiten.

In het bijzonder bepaalt artikel 9 van de kinderbeschermingswet dat ieder kind het recht heeft om vrij zijn of haar persoonlijke mening te uiten, een eigen mening te vormen, eigen sociale activiteiten te ontwikkelen en informatie te ontvangen die bij zijn of haar leeftijd past. Dit recht omvat de vrijheid om informatie te zoeken, te ontvangen, te gebruiken, te verspreiden en te bewaren in mondelinge, schriftelijke of andere vorm door middel van kunstwerken, literatuur, massamedia, communicatie (computer, telefoon enz.) of andere middelen naar zijn of haar keuze. Hij of zij moet toegang krijgen tot informatie en materialen uit verschillende nationale en internationale bronnen, met name die welke een gezonde lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en sociaal, spiritueel en moreel welzijn bevorderen.

Kinderen hebben het recht om overheidsinstanties, lokale zelfbestuursorganen, bedrijven, instellingen, organisaties en massamedia en personeel daarvan opmerkingen en suggesties over hun activiteiten toe te sturen, evenals verklaringen en verzoekschriften inzake de uitoefening van hun eigen rechten en het behartigen van hun legitieme belangen en klachten over schendingen daarvan.

In het bijzonder bepaalt artikel 12 van de kinderbeschermingswet dat de opvoeding in het gezin de primaire basis voor de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind vormt. Elke ouder is in gelijke mate verantwoordelijk voor de opvoeding, educatie en ontwikkeling van het kind. Ouders of personen die hen vervangen (“in loco parentis”), hebben het recht en de plicht om een kind op te voeden, zorg te dragen voor de gezondheid, lichamelijke, geestelijke en morele ontwikkeling en onderwijs van het kind, passende voorwaarden te scheppen voor de ontwikkeling van de natuurlijke vermogens van het kind, de waardigheid van het kind te eerbiedigen en het kind voor te bereiden op een zelfstandig privé- en arbeidsleven. Ouders of personen die hen vervangen, zijn aansprakelijk voor het schenden van de rechten en het opleggen van beperkingen aan de uitoefening van de legitieme belangen van het kind op het gebied van gezondheidszorg, lichamelijke en geestelijke ontwikkeling en onderwijs, en voor het niet vervullen of ontduiken van wettelijk vastgestelde ouderlijke plichten.

Arbeid

Met betrekking tot het sluiten van arbeidsovereenkomsten bepaalt artikel 21 van de kinderbeschermingswet dat de Oekraïense arbeidswetgeving betreffende kinderarbeid van toepassing is.

De leeftijd waarop een kind mag werken is 16 jaar. Kinderen die de leeftijd van 15 jaar hebben bereikt, mogen met toestemming van een van de ouders of van een persoon die hen vervangt arbeid verrichten die niet schadelijk is voor hun gezondheid en onderwijs.

Voor kinderen onder de 16 jaar zijn de werktijden beperkt, zoals passend bij hun ontwikkelingsbehoeften en beroepsopleiding. De tijd die het kind met toestemming van de eigenaar van een bedrijf, of van een door de eigenaar gemachtigde instantie, binnen de wettelijke arbeidstijd besteedt aan beroepsopleiding wordt beschouwd als arbeidstijd.

De betrokkenheid van kinderen bij de ergste vormen van kinderarbeid, deelname aan zwaar werk, werk onder schadelijke of gevaarlijke arbeidsomstandigheden of ondergronds werk en werk gedurende meer uren dan de beperkte wettelijke arbeidstijd, zijn verboden.

Kinderen mogen pas werken na een voorafgaand medisch onderzoek op basis waarvan een schriftelijk medisch advies wordt afgegeven waarin wordt vermeld dat er geen contra-indicaties zijn voor deelname aan arbeidsactiviteiten. Vervolgens worden zij, tot zij de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt, elk jaar onderworpen aan een verplicht preventief medisch onderzoek.

Volgens artikel 22 van de kinderbeschermingswet hebben kinderen die de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt het recht om ondernemersactiviteiten uit te oefenen en mogen zij lid zijn van een collectief landbouwbedrijf en van een plattelandsonderneming (landbouwbedrijf) overeenkomstig de bij wet vastgestelde procedure.

Ten aanzien van het sluiten van arbeidsovereenkomsten met jongeren moet het volgende worden opgemerkt.

In artikel 3, deel 1, van het Oekraïense wetboek van arbeidsrecht (hierna “het Wetboek arbeidsrecht” genoemd) is bepaald dat de arbeidswetgeving de arbeidsverhoudingen van werknemers van alle ondernemingen, instellingen en organisaties regelt, ongeacht hun eigendomsvorm, het soort activiteit dat zij verrichten en de industriële sector waarin zij actief zijn, evenals van personen die op basis van een individuele arbeidsovereenkomst werkzaam zijn.

Volgens artikel 24, deel 1, punt 5, van het Wetboek arbeidsrecht moet een arbeidsovereenkomst — als algemene regel — schriftelijk worden gesloten. Deze schriftelijke sluiting van de arbeidsovereenkomst is verplicht voor arbeidsovereenkomsten met jongeren (artikel 187 van het Wetboek arbeidsrecht).

Artikel 187 van het Wetboek arbeidsrecht bepaalt dat jongeren, dat wil zeggen personen die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt, in arbeidsverhoudingen dezelfde rechten hebben als volwassenen, maar op het gebied van arbeidsbescherming, werktijden, vakanties en enkele andere arbeidsvoorwaarden bepaalde voordelen genieten die in de Oekraïense wetgeving zijn vastgelegd.

Volgens artikel 188 van het Wetboek arbeidsrecht is het niet toegestaan om personen jonger dan 16 jaar in dienst te nemen.

Met toestemming van een van de ouders of van een persoon die hen vervangt, kunnen in uitzonderlijke gevallen personen van 15 jaar in dienst worden genomen.

Om jongeren voor te bereiden op productieve arbeid, is het toegestaan om leerlingen van instellingen voor algemeen secundair, (technisch) beroeps-, pre-universitair (van technische universiteiten) of hoger onderwijs die enige vorm van basisonderwijs, algemeen

of gespecialiseerd secundair onderwijs hebben gevolgd, na het bereiken van de leeftijd van 14 jaar met toestemming van een van de ouders of een persoon die hen vervangt, buiten hun onderwijstijd lichte arbeid te laten verrichten die niet schadelijk is voor hun gezondheid en die hun onderwijsproces niet verstoort.

Artikel 190, delen 1 en 2, en artikel 192, van het Wetboek arbeidsrecht bepaalt dat het verboden is om personen onder de 18 jaar zwaar werk te laten verrichten, te laten werken onder schadelijke of gevaarlijke arbeidsomstandigheden of in te zetten voor ondergronds werk.

Ook is het verboden om gebruik te maken van personen jonger dan 18 jaar voor het tillen en verplaatsen van voorwerpen met een hoger gewicht dan de voor hen toegestane limieten.

Voorts is het verboden om werknemers van onder de 18 jaar nachtdiensten, overwerk en weekendwerk te laten verrichten.

Volgens artikel 199 van het Wetboek arbeidsrecht hebben ouders, adoptieouders of gezaghouders van een jongere, alsmede overheidsinstanties en functionarissen die belast zijn met het toezicht op en de controle van de naleving van de arbeidswetgeving, het recht om de beëindiging van een arbeidsovereenkomst met een jongere te eisen, met inbegrip van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, indien de daadwerkelijke voortzetting ervan de gezondheid van de jongere in gevaar brengt of zijn of haar rechtmatige belangen schaadt.

Gezondheidszorg

Volgens artikel 39, deel 2, van de Beginselen van de Oekraïense wetgeving inzake de Oekraïense gezondheidszorg (hierna “de Beginselen”) heeft een meerderjarige patiënt het recht om betrouwbare en volledige informatie over zijn of haar gezondheid te ontvangen, met inbegrip van het recht om kennis te nemen van de relevante medische documenten betreffende zijn of haar gezondheid.

De ouders (adoptieouders), de voogd en de gezaghouder van een kind hebben het recht om informatie over de gezondheidstoestand van dat kind te ontvangen.

Overeenkomstig artikel 43, deel 1 en 2, van de Beginselen is de toestemming van de geïnformeerde patiënt overeenkomstig artikel 39 van deze Beginselen vereist voor de toepassing van diagnostische, profylactische en behandelmethoden.

Voor medische ingrepen bij patiënten jonger dan 14 jaar (patiënten van jonge leeftijd) en patiënten die volgens de wettelijke procedure handelingsonbekwaam zijn, is toestemming van de wettelijke vertegenwoordigers vereist.

De toestemming van de patiënt of van zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger voor een medische ingreep is alleen niet vereist wanneer er aanwijzingen zijn voor een directe bedreiging van het leven van de patiënt en het om objectieve redenen onmogelijk is om de toestemming voor een dergelijke ingreep van de patiënt zelf of van zijn of haar wettelijke vertegenwoordigers te verkrijgen.

Nieuwe diagnostische, profylactische of behandelmethoden en geneesmiddelen die op de voorgeschreven wijze worden onderzocht maar nog niet voor gebruik zijn goedgekeurd, alsmede niet-geregistreerde geneesmiddelen, mogen alleen worden gebruikt om iemand te behandelen nadat die persoon daarvoor schriftelijk toestemming heeft gegeven. De bovengenoemde methoden en middelen mogen worden gebruikt in geval van een persoon jonger dan 14 jaar (een jong kind) met de schriftelijke toestemming van zijn of haar ouders of (een) andere wettelijke vertegenwoordiger(s); in geval van een persoon in de leeftijdscategorie van 14 tot 18 jaar mogen zij worden gebruikt met zijn of haar

schriftelijke toestemming en de schriftelijke toestemming van zijn of haar ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers; in geval van een persoon die beperkt handelingsbekwaam is, mogen zij worden gebruikt met zijn of haar schriftelijke toestemming en de schriftelijke toestemming van zijn of haar gezaghouders; in geval van een persoon die overeenkomstig de bij wet vastgestelde procedure als handelingsonbekwaam is erkend, mogen zij worden gebruikt met de schriftelijke toestemming van zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger. Bij het verkrijgen van toestemming voor het gebruik van nieuwe diagnostische, profylactische of behandelmethoden en geneesmiddelen die op de voorgeschreven wijze worden onderzocht maar nog niet voor gebruik zijn goedgekeurd, alsmede niet-geregistreerde geneesmiddelen, moet de persoon en/of zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger worden geïnformeerd over de doeleinden, de bijwerkingen, de mogelijke risico's en de verwachte resultaten van de gebruikte methode.

Het gebruik van niet-geregistreerde of geregistreerde geneesmiddelen om iemand te behandelen voor indicaties die niet in de instructies voor medisch gebruik of de samenvatting van de productkenmerken van het geneesmiddel worden genoemd, mogen in het kader van programma's om patiënten uitgebreider toegang te verlenen tot niet-geregistreerde geneesmiddelen, of van programma's voor toegang van proefpersonen (patiënten) tot een zich nog in de onderzoeksfase bevindend geneesmiddel na voltooiing van het klinisch onderzoek, alleen worden gebruikt om iemand te behandelen nadat diens schriftelijke toestemming is verkregen. In geval van een persoon jonger dan 14 jaar (een jong kind) mogen de genoemde geneesmiddelen worden gebruikt met de schriftelijke toestemming van een of beide ouders of (een) andere wettelijke vertegenwoordiger(s); in geval van een persoon in de leeftijd van 14 tot 18 jaar mogen zij worden gebruikt met zijn of haar schriftelijke toestemming en met de schriftelijke toestemming van een of beide ouders of (een) andere wettelijke vertegenwoordiger(s); in geval van een persoon die beperkt handelingsbekwaam is, kunnen zij worden gebruikt met zijn of haar schriftelijke toestemming en de schriftelijke toestemming van zijn of haar gezaghouder(s); in geval van een persoon die overeenkomstig de wettelijke procedure als handelingsonbekwaam is erkend, kunnen zij worden gebruikt met de schriftelijke toestemming van zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger. Bij het verkrijgen van toestemming voor het gebruik van dergelijke geneesmiddelen moet een persoon en/of zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger volledig worden geïnformeerd over de doelstellingen, de methoden, de bijwerkingen, de mogelijke risico's en de verwachte resultaten van het gebruik van deze geneesmiddelen en over het al dan niet bestaan van alternatieve behandelingsmogelijkheden (artikel 44, deel 2, en artikel 44¹, deel twee, van de Beginselen).

Volgens artikel 59 van de beginselen zijn ouders verplicht om zorg te dragen voor de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van hun kinderen en ervoor te zorgen dat zij een gezonde levensstijl aanhouden. Indien deze plicht niet wordt vervuld en dit significante schade aan de gezondheid van het kind toebrengt, kunnen de verzakende partijen op de voorgeschreven wijze uit de ouderlijke macht worden ontheven.

Om de jongere generatie een gezonde opvoeding met een harmonieuze lichamelijke en geestelijke ontwikkeling te garanderen, zorgt de staat voor de ontwikkeling van een uitgebreid netwerk van kleuterscholen, lokale scholen, gezondheidscentra, recreatievoorzieningen en andere instellingen voor kinderen.

Kinderen die worden opgevoed in een jeugdinstituting en naar school gaan, worden de nodige voorwaarden geboden om hun gezondheid en hygiëne te behouden en te verbeteren. De onderwijs- en arbeidsomstandigheden en het vereiste kader waarbinnen

activiteiten moeten worden uitgevoerd, worden bepaald in overleg met het centrale uitvoeringsorgaan, dat toeziet op de beleidsvorming op het gebied van de gezondheidszorg.

Onderwijs

In artikel 55, delen 1, 2 en 3, van de Oekraïense “wet op het onderwijs” wordt bepaald dat de opvoeding binnen het gezin de primaire basis vormt voor de individuele ontwikkeling van het kind. De ouders hebben gelijke rechten en verantwoordelijkheden ten aanzien van de opvoeding en ontwikkeling van het kind.

Ouders van kinderen die onderwijs volgen hebben het recht om:

de rechten en legitieme belangen van hun kinderen te beschermen overeenkomstig de wet;

in contact te treden met onderwijsinstellingen en -bestuursorganen over onderwijsaangelegenheden;

zelf te kiezen welke onderwijsinstelling en welk onderwijsprogramma zij geschikt achten voor hun kinderen;

deel te nemen aan het openbaar zelfbestuur van een onderwijsinstelling, en met name deel te nemen aan verkiezingen voor een bestuursorgaan van de onderwijsinstelling door een stem uit te brengen of zelf te worden gekozen;

van tevoren informatie te ontvangen over alle geplande en ongeplande pedagogische, psychologische, medische en sociologische activiteiten, onderzoeken, toetsen en pedagogische experimenten binnen de onderwijsinstelling, en toestemming te geven voor de deelname van het kind daaraan;

deel te nemen aan het opstellen van een individueel ontwikkelingsprogramma en/of een individueel leerplan voor hun kinderen;

informatie te verkrijgen over de activiteiten van de onderwijsinstelling, met inbegrip van de verlening van sociale en psychologisch-pedagogische diensten aan personen die het slachtoffer zijn geworden van pesten (intimidatie), daar getuige van zijn geweest of zelf anderen hebben gepest (geïntimideerd), over de onderwijsresultaten van hun kinderen (ook als wettelijke vertegenwoordiger(s)) en over de resultaten van de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs en de onderwijsactiviteiten in de onderwijsinstelling;

bij het management of de oprichter van de onderwijsinstelling melding te maken van gevallen van pesten (intimidatie) van een kind of van een andere deelnemer aan het onderwijsproces;

te verzoeken om een volledig en onpartijdig onderzoek naar gevallen van pesten (intimidatie) van een kind of een andere deelnemer aan het onderwijsproces.

Ouders van leerlingen in het onderwijs zijn verplicht om:

kinderen respect voor de waardigheid, de rechten, de vrijheden en de legitieme belangen van personen en voor wetten en ethische normen bij te brengen en een verantwoordelijke houding ten aanzien van de eigen gezondheid, de gezondheid van anderen en het milieu aan te leren;

de deelname van het kind aan het onderwijsprogramma te faciliteren en het bereiken van de nagestreefde leerresultaten te ondersteunen;

de waardigheid, de rechten, de vrijheden en de legitieme belangen van het kind en van andere deelnemers aan het onderwijsproces te eerbiedigen;

te zorgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van het kind, de ontwikkeling van zijn of haar capaciteiten te bevorderen en te helpen om een gezonde levensstijl te ontwikkelen;

het kind een cultuur bij te brengen van dialoog en van leven in wederzijds begrip, vertrouwen en harmonie tussen alle volkeren, etnische, nationale en religieuze groepen en tussen vertegenwoordigers van verschillende politieke en religieuze opvattingen en culturele tradities, evenals tussen mensen met verschillende sociale achtergronden, gezinsomstandigheden en aspiraties;

door middel van onderricht, en door het goede voorbeeld te geven, het kind respect voor de publieke moraal en publieke waarden bij te brengen, met name voor de waarheid, rechtvaardigheid, vaderlandsliefde, medemenselijkheid, verdraagzaamheid en een goede werkethiek;

kinderen bewust te maken van de noodzaak om de grondwet en de wetten van Oekraïne na te leven en om de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne te beschermen;

het kind respect voor de nationale taal, de nationale symbolen en de nationale, historische en culturele waarden van Oekraïne bij te brengen en te helpen bij het ontwikkelen van een respectvolle houding jegens het historische en culturele erfgoed van Oekraïne;

de stichtingsdocumenten en het huishoudelijk reglement van de onderwijsinstelling na te leven en — indien van toepassing — te voldoen aan de overeenkomst inzake de verstrekking van onderwijsdiensten;

het management van de onderwijsinstelling bij te staan bij het onderzoeken van gevallen van pesten (intimidatie);

uitvoering te geven aan de besluiten en aanbevelingen van de commissie die gevallen van pesten (intimidatie) onderzoekt in de onderwijsinstelling.

Bij de inschrijving van een persoon in een instelling voor (technisch) beroepsonderwijs moet in gedachten worden gehouden dat volgens punt 3.1 van de standaardregels voor toelating tot instellingen voor (technisch) beroepsonderwijs in Oekraïne, zoals goedgekeurd bij Besluit nr. 499 van het ministerie van Onderwijs en Wetenschap van 14 mei 2013 (geregistreerd bij het Ministerie van Justitie van Oekraïne op 29 mei 2013 onder nr. 823/23355), een persoonlijk verzoek om toelating tot een instelling voor (technisch) beroepsonderwijs moet worden ingediend met vermelding van het gekozen beroep (specialisme), de onderwijsvorm, de woonplaats enz.

Met betrekking tot vraag 2: “Zijn er specifieke regels die de toestemming van een kind jonger dan 14 jaar vereisen voor de geldigheid van bepaalde ouderlijke beslissingen of transacties? Gegeven het feit dat artikel 160 van het Wetboek familierecht de gezamenlijke toestemming van het kind en de ouders vereist voor verblijf wanneer het kind tussen 10 en 14 jaar oud is, welke gevolgen en procedures zijn er in geval van onenigheid tussen kind en ouders?”

Volgens artikel 171 van het Wetboek familierecht heeft een kind het recht om door zijn of haar ouders, andere familieleden en functionarissen te worden gehoord over aangelegenheden die hem of haar persoonlijk aangaan, alsmede over familieaangelegenheden.

Een kind dat zijn of haar mening kan geven, moet worden gehoord bij de beslechting van een geschil tussen zijn of haar ouders en andere personen over zijn of haar opvoeding en verblijfplaats, met inbegrip van geschillen over ontheffing uit de ouderlijke macht en hernieuwing van het ouderlijk gezag en geschillen over het beheer van de eigendommen van het kind.

De rechter heeft het recht om een beslissing te geven die ingaat tegen de mening van het kind indien dat in het belang van het kind is.

Met betrekking tot vraag 3: “Wanneer beide ouders gezamenlijk het ouderlijk gezag hebben — en wij begrijpen dat dit in Oekraïne standaard het geval is, ongeacht de huwelijkse staat van de ouders — zijn er dan beslissingen of handelingen die een van de ouders zelfstandig kan nemen/uitvoeren (zonder voorafgaande toestemming of vetorecht van de andere ouder)? Bestaat er een vermoeden van toestemming van de andere ouder?”

Ouders zijn de wettelijke vertegenwoordigers van hun jonge kinderen en kinderen die in de leeftijdscategorie van 14 tot 18 jaar (“jongere”) vallen (artikel 242, deel 1, van het Burgerlijk Wetboek).

De wettelijke vertegenwoordiging door de ouders is gebaseerd op het positieve rechtsfeit dat de kinderen afstammeling zijn van de ouders. Tegelijkertijd geeft die wettelijke vertegenwoordiging de ouders alle rechten en verantwoordelijkheden ten aanzien van het kind, ook in verband met handelingen die verband houden met de voogdij over (zorg voor) het kind.

Volgens artikel 121 van het Wetboek familierecht berusten de rechten en verplichtingen van de moeder, de vader en het kind op het feit dat het kind een afstammeling is van de ouders, zoals bevestigd door de instantie voor de registratie van akten van de burgerlijke stand, op de wijze die wordt voorgeschreven door de artikelen 122 en 125 van het Wetboek familierecht.

Volgens artikel 141 van het Wetboek familierecht hebben de moeder en de vader gelijke rechten en verantwoordelijkheden ten aanzien van het kind, ongeacht of zij met elkaar gehuwd zijn.

De omstandigheid dat de ouders al dan niet gescheiden zijn of gescheiden van het kind leven, heeft geen invloed op de draagwijdte van hun rechten en ontslaat hen niet van hun verplichtingen jegens het kind, behalve in het geval als bedoeld in artikel 157, deel 5, van het Wetboek familierecht.

Artikel 157 van het Wetboek familierecht bepaalt dat de opvoeding van een kind door de ouders gezamenlijk wordt geregeld, behalve in het in deel 5 van dit artikel bedoelde geval.

De ouder die gescheiden van het kind leeft, moet verplicht deelnemen aan de opvoeding van het kind en heeft het recht om een persoonlijke band met hem of haar te onderhouden. De ouder bij wie het kind woont, heeft niet het recht om de ouder die gescheiden woont te beletten een persoonlijke band met het kind te onderhouden en deel te nemen aan de opvoeding indien die band de normale ontwikkeling van het kind niet in de weg staat.

De ouders hebben het recht om een overeenkomst te sluiten over de uitoefening van de ouderlijke rechten en de vervulling van de plichten door de ouder die gescheiden van het kind leeft. De overeenkomst moet schriftelijk worden gesloten en door een notaris worden verleden.

Indien de ouder bij wie het kind woont, zich niet aan de overeenkomst houdt, zal hij of zij verplicht worden tot het vergoeden van de materiële en morele schade van de andere ouder.

De ouder van wie de verblijfplaats bij een rechterlijke beslissing is vastgesteld als de reguliere verblijfplaats van het kind, of van wie de verblijfplaats als zodanig is bevestigd door een verklaring van een voogdij- en gezagsinstantie — tenzij aan die ouder een handhavingsmaatregel is opgelegd in verband met een beslissing inzake de

omgangsrechten met het kind en de opheffing van belemmeringen voor de omgang met het kind —, beslist onafhankelijk over het wel of niet toestaan van tijdelijke reizen buiten Oekraïne voor een periode van ten hoogste een maand met het oog op behandeling, onderwijs, deelname van het kind aan wedstrijden, festivals, wetenschappelijke tentoonstellingen, studentenolympiaden en educatieve wedstrijden voor kinderen, natuurgerichte, technische, artistieke, toeristische, onderzoeks- of sportevenementen, revalidatie en rust van het kind in het buitenland, ook als lid van een georganiseerde groep kinderen. Indien die ouder de verblijfplaats van de andere ouder kent en deze zich niet aan zijn of haar ouderlijke plichten heeft onttrokken maar deze naar behoren vervult, stelt hij of zij deze andere ouder door middel van een aangetekende brief in kennis van het tijdelijke vertrek van het kind buiten de grenzen van Oekraïne, het doel van het vertrek, het land van bestemming en de overeenkomstige periode van verblijf in dat land.

De ouder van wie de verblijfplaats bij een rechterlijke beslissing is vastgesteld als de reguliere verblijfplaats van het kind, of van wie de verblijfplaats als zodanig is bevestigd door een verklaring van een voogdij- en gezagsinstantie, beslist onafhankelijk over het al dan niet toestaan van tijdelijke reizen buiten Oekraïne voor een periode van ten hoogste één maand of meer met het oog op behandeling, onderwijs, deelname van het kind aan wedstrijden, festivals, wetenschappelijke tentoonstellingen, studentenolympiaden en educatieve wedstrijden, natuurgerichte, technische, artistieke, toeristische, onderzoeks- of sportevenementen of revalidatie en rust van het kind in het buitenland, ook als lid van een georganiseerde groep kinderen, indien:

1) er sprake is van betalingsachterstanden bij de kinderalimentatie, waarvan het totaalbedrag hoger is dan de som van de alimentatiebetalingen voor een periode van vier maanden, als bevestigd door een attest inzake het bestaan van die betalingsachterstanden;

2) er sprake is van betalingsachterstanden bij de kinderalimentatie, zoals bevestigd door een attest inzake het bestaan daarvan, waarvan het totaalbedrag hoger is dan de som van de alimentatiebetalingen gedurende een periode van drie maanden indien de alimentatie wordt betaald voor het onderhoud van een kind met een beperking, een kind dat lijdt aan ernstige perinatale beschadiging van het zenuwstelsel, een ernstige aangeboren ontwikkelingsstoornis, een zeldzame weesziekte, een oncologische of onco-haematologische aandoening, cerebrale parese, een ernstige geestelijke stoornis, diabetes type I (insulineafhankelijk), acute of chronische nierziekte stadium 4, of indien de alimentatie wordt betaald voor het onderhoud van een kind dat ernstig letsel heeft opgelopen of een orgaantransplantatie nodig heeft of voor het onderhoud van een kind dat palliatieve zorg nodig heeft, zoals bevestigd door een document van de medische adviescommissie van de instelling voor medische en preventieve zorg in de volgorde en de vorm zoals vastgesteld door het centrale uitvoeringsorgaan dat zorgt voor het ontwerp en de uitvoering van nationaal beleid op het gebied van gezondheidszorg.

De ouder die gescheiden van het kind leeft en die zich niet aan zijn of haar ouderlijke plichten heeft onttrokken maar deze naar behoren vervult, en die geen betalingsachterstanden bij de kinderalimentatie heeft, stuurt de ouder bij wie het kind woont een aangetekende brief met ontvangstbevestiging om toestemming te geven voor de reis van het kind naar buiten Oekraïne met het oog op behandeling, onderwijs, deelname van het kind aan wedstrijden, festivals, wetenschappelijke tentoonstellingen, studentenolympiaden en educatieve wedstrijden, natuurgerichte, technische, artistieke, toeristische, onderzoeks- of sportevenementen of revalidatie en rust van het kind in het buitenland, ook als lid van een georganiseerde groep kinderen.

Indien de ouder bij wie het kind woont niet binnen tien dagen na de datum van kennisgeving van de bezorging van de aangetekende brief een notarieel vastgelegde toestemming overlegt om het kind voor het aangegeven doel naar het buitenland te laten reizen, heeft de ouder die gescheiden van het kind leeft en geen betalingsachterstanden bij de kinderalimentatie heeft, het recht de rechter te verzoeken om toestemming voor het kind om zonder toestemming van de andere ouder naar het buitenland te reizen.

Attesten inzake betalingsachterstanden bij de kinderalimentatie worden afgegeven door een uitvoerend overheidsorgaan of een particuliere uitvoerder, overeenkomstig de wettelijk voorgeschreven procedure.

In artikel 177, delen 6 en 7, van het Wetboek familierecht wordt bepaald dat wanneer een van de ouders een transactie met betrekking tot de eigendommen van een jong kind verricht, dat wordt geacht te gebeuren met instemming van de andere ouder. De andere ouder heeft het recht zich tot de rechter te wenden met de eis om de transactie ongeldig te verklaren als zijnde gesloten zonder zijn of haar instemming indien de transactie de grenzen van kleine huishoudelijke transacties overschrijdt.

Voor het verrichten van een transactie door een van de ouders met betrekking tot voertuigen en onroerende goederen die eigendom zijn van een jong kind is schriftelijke notariële instemming van de andere ouder vereist.

Indien een ouder die ten minste zes maanden gescheiden van het kind leeft niet deelneemt aan de opvoeding van het kind en het kind niet onderhoudt, of indien zijn of haar woonplaats onbekend is, kunnen de in de tweede alinea van dit deel bedoelde transacties worden verricht zonder zijn of haar toestemming.

De ouders beslissen gezamenlijk over het beheer van het vermogen van het kind, tenzij in een overeenkomst tussen hen anders is bepaald. Geschillen tussen ouders over het beheer van het vermogen van het kind kunnen worden opgelost door de voogdij- en gezagsinstantie of de rechter.

Met betrekking tot vraag 4: “Wanneer het kind wordt vergezeld door zijn of haar moeder en de vader in Oekraïne is gebleven om in het leger te dienen, zijn er dan regels in het Oekraïense familierecht op grond waarvan de ouderlijke rechten van de vader worden opgeschort wanneer deze niet beschikbaar is voor dringende beslissingen (geen communicatie mogelijk, krijgsgevangene gemaakt of anders)? Zo ja, beschrijf de procedure voor het inleiden en beëindigen van een dergelijke opschorting.”

Het antwoord op deze vraag is vervat in het antwoord op vraag 3.

Tegelijkertijd zij opgemerkt dat de Oekraïense wetgeving niet voorziet in een procedure voor de “opschorting van ouderlijke rechten”. De betrokkenheid van de vader of moeder van het kind bij de landsverdediging is niet van invloed op de reikwijdte van zijn of haar rechten en plichten ten aanzien van het kind.

Met betrekking tot vraag 5: “Indien beide ouders leven en niet uit het ouderlijk gezag zijn ontheven, welke rechten en plichten hebben grootouders, volwassen zussen en broers en stiefouders dan als het kind nu bij hen woont in plaats van bij de ouders?”

Volgens artikel 257 van het Wetboek familierecht hebben grootouders en overgrootouders het recht om met hun kleinkinderen en achterkleinkinderen te communiceren en deel te nemen aan hun opvoeding.

De ouders of andere personen bij wie het kind woont, mogen de grootmoeder en de grootvader, de overgrootmoeder en de overgrootvader niet belemmeren in de uitoefening

van hun rechten met betrekking tot de opvoeding van hun kleinkinderen en achterkleinkinderen.

De grootmoeder en de grootvader hebben het recht om zelf hun kleinkinderen te beschermen.

De grootmoeder en de grootvader hebben het recht om zich tot de voogdij- en zorgautoriteit of de rechtbank te wenden met het oog op de bescherming van de rechten en belangen van hun kleinkinderen die jonge kinderen, jongeren of arbeidsongeschikte volwassenen zijn, zonder dat er in dit verband speciale bevoegdheden van kracht zijn (artikel 258 van het Wetboek familierecht).

Volgens artikel 265 van het Wetboek familierecht moeten de grootmoeder en grootvader hun kleinkinderen (jonge kinderen en jongeren) onderhouden als deze geen moeder of vader hebben of als hun ouders om geldige redenen niet in staat zijn hen op passende wijze te onderhouden, mits de grootmoeder en de grootvader materiële steun kunnen bieden.

Tegelijkertijd bepaalt artikel 259 van het Wetboek familierecht dat de wettelijke rechten en verantwoordelijkheden van broers en zussen ook van toepassing zijn op halfbroers en -zussen.

Broers en zusters, in het bijzonder indien zij gescheiden van elkaar leven, hebben het recht om met elkaar te communiceren. Een moeder, vader, grootmoeder of grootvader en andere personen met wie broers en zussen die de volwassen leeftijd nog niet hebben bereikt, leven, moeten die communicatie faciliteren.

Volwassenen hebben het recht om deel te nemen aan de opvoeding van hun broers en zussen die de volwassen leeftijd nog niet hebben bereikt, ongeacht waar zij wonen.

Als een stiefmoeder of stiefvader samenwoont met een stiefzoon of stiefdochter die een jong kind of een jongere is, heeft zij of hij het recht om deel te nemen aan de opvoeding van het kind of de jongere (artikel 260 van het Wetboek familierecht).

Volgens artikel 262 van het Wetboek familierecht hebben een zus, broer, stiefmoeder en stiefvader het recht om zelf te zorgen voor de bescherming van hun broers, zussen, stiefzonen en stiefdochters die jonge kinderen, jongeren of arbeidsongeschikte volwassenen zijn.

De zus, de broer, de grootmoeder en de grootvader hebben het recht om zich tot de voogdij- en zorgautoriteit of de rechtbank te wenden met het oog op de bescherming van de rechten en belangen van hun kleinkinderen die jonge kinderen, jongeren of arbeidsongeschikte volwassenen zijn, zonder dat er in dit verband speciale bevoegdheden van kracht zijn.

Volgens artikel 267 van het Wetboek familierecht moeten volwassen broers en zussen zorg dragen voor het onderhoud van broers en zussen die jonge kinderen of jongeren zijn die materiële ondersteuning nodig hebben en geen ouders of echtgenoot of echtgenote hebben, of als deze personen om geldige redenen niet voldoende in hun onderhoud kunnen voorzien, mits die volwassen broers en zussen in staat zijn om materiële ondersteuning te bieden.

Volwassen broers en zussen moeten voorzien in het onderhoud van volwassen arbeidsongeschikte broers en zussen die materiële ondersteuning nodig hebben en geen man, vrouw, volwassen dochter of zoon hebben, mits de volwassen broers en zussen in staat zijn om materiële ondersteuning te bieden.

Volgens artikel 268 van het Wetboek familierecht moet een stiefmoeder of stiefvader voorzien in het onderhoud van een stiefdochter of stiefzoon (die een jong kind of een jongere is) die bij hen woont indien deze laatste geen moeder, vader, grootmoeder, grootvader, volwassen broers of zussen heeft of indien deze personen om geldige redenen niet voldoende in staat zijn om in het onderhoud van die stiefdochter of stiefzoon te voorzien, mits de stiefmoeder of de stiefvader in staat is om materiële ondersteuning te bieden.

De rechtbank kan een stiefmoeder of stiefvader ontslaan van de verantwoordelijkheid om in het onderhoud van een stiefdochter of stiefzoon te voorzien, of die verantwoordelijkheid beperken tot een bepaalde periode, met name indien zij korte tijd bij hun moeder of vader wonen of indien er sprake is van verwijtbaar gedrag van de moeder of vader van het kind in de huwelijksrelatie.

Met betrekking tot vraag 6: “Indien beide ouders zijn overleden of uit het ouderlijk gezag zijn ontheven, welke rechten en plichten hebben grootouders, volwassen zussen en broers en stiefouders dan als het kind nu bij hen woont in plaats van bij de ouders?”

Het antwoord op deze vraag is vervat in het antwoord op vraag 5.

Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met het feit dat volgens artikel 243 van het Wetboek familierecht over wezen en kinderen die aan het ouderlijk gezag zijn onttrokken, voogdij en dan wel gezag wordt ingesteld.

Voogdij wordt toegekend over een kind jonger dan 14 jaar, terwijl gezag wordt toegekend over een kind van 14 tot 18 jaar.

Voogdij en gezag worden geregeld door de voogdij- en gezagsinstantie en door een rechter in de gevallen die worden uiteengezet in het Burgerlijk Wetboek van Oekraïne.

Voogden of gezaghouders worden in de eerste plaats benoemd uit de groep personen die een familiale relatie hebben met het kind, waarbij rekening wordt gehouden met de persoonlijke relatie en met het vermogen van de betreffende persoon om de taken van voogd of gezaghouder uit te voeren.

Bij de benoeming van een voogd voor een jong kind of een gezaghouder voor een jongere wordt rekening gehouden met de wensen van het kind (artikel 63, deel 4, van het Burgerlijk Wetboek).

Met betrekking tot vraag 7: “Vereisen de rechten en plichten van de genoemde personen enige autoriteit of rechterlijke beslissing of zijn zij van rechtswege van toepassing?”

Het antwoord op deze vraag is vervat in de antwoorden op de vragen 6 en 7.

Met betrekking tot vraag 8: “Indien een kind bij zijn ouders heeft gewoond en nu een EU-lidstaat binnenkomt in gezelschap van alleen een grootouder, een volwassen broer of zus of een stiefouder, met toestemming van beide ouders, kan er dan van worden uitgegaan dat deze personen het recht hebben om het kind in alle aangelegenheden die zich in het buitenland voordoen in rechte te vertegenwoordigen, of hebben zij voor het uitoefenen van ouderlijk gezag een specifiek attest of een door de ouders afgegeven volmacht nodig? Indien de voogdijrechten van deze personen wettelijk beperkt zijn, kunt u deze beperkingen specificeren? Wanneer is toestemming/instemming van de ouders vereist? Zijn er vereisten met betrekking tot deze toestemming/instemming (d.w.z. formele vereisten)?”

Volgens artikel 151, deel 2, van het Wetboek familierecht kunnen de ouders andere personen betrekken bij de opvoeding van het kind en het kind laten opvoeden door natuurlijke en rechtspersonen.

Het laten opvoeden van een kind door andere personen ontslaat de ouders niet van hun verantwoordelijkheid om voor hem of haar te zorgen (artikel 150 van het Wetboek familierecht).

Met betrekking tot vraag 9: “Kent het Oekraïense familierecht regels inzake de rechten en plichten van andere familieleden (tantes, ooms enz.) ten aanzien van kinderen, afgezien van het recht op toegang tot of contact met het kind?”

In het Oekraïense Wetboek familierecht zijn familiebetrekkingen tussen neven en nichten, ooms en tantes, oom- en tantezeggers of andere verwanten door afstamming niet geregeld (artikel 2, deel 4, van het Wetboek familierecht).

Met betrekking tot vraag 10: “Gelden alle rechten en plichten van de vertegenwoordigers van het kind in het geval van opvoeders in een gezinsopvang voor weeskinderen, opvoeders in pleeggezinnen, opvoeders in en administratief medewerkers van zorginstellingen voor wezen en kinderen die krachtens de wet aan het ouderlijke gezag zijn onttrokken, of is een attest, toestemming of gerechtelijk bevel nodig? Kunt u de grenzen van de hun toegekende rechten verduidelijken? Wat kunnen opvoeders, verzorgers in pleeggezinnen zelf beslissen en wanneer moeten de ouders erbij worden betrokken?”

Volgens artikel 256², delen 2 en 4, van het Wetboek familierecht dragen de pleegouders de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van kinderen als bedoeld in artikel 150 van dat wetboek.

Pleegouders zijn de wettelijke vertegenwoordigers van de kinderen en treden op zonder bijzondere bevoegdheden als voogd of gezaghouder.

Volgens artikel 256⁴ van het Wetboek familierecht wordt het besluit om een kind in een pleeggezin te plaatsen genomen op districtsniveau, of, in de steden Kyiv en Sevastopol, op het niveau van het stadsdistrict, of door het uitvoerend comité van het stadsbestuur (in steden van nationaal belang in de autonome republiek Krim en steden van regionaal belang), op de door het Oekraïense kabinet van ministers vastgestelde wijze.

Pleegouders en de instantie die het besluit heeft genomen om een kind in een pleeggezin te plaatsen, maken daarover afspraken op basis van een standaardovereenkomst.

De instantie die het besluit heeft genomen om een kind in een pleeggezin te plaatsen, moet erop toezien dat de pleegouders hun plichten op het gebied van de opvoeding en ondersteuning van de kinderen vervullen.

Overeenkomstig artikel 256⁶, delen 2 en 4, van het Wetboek familierecht dragen de opvoeders echter de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van de kinderen, zoals bepaald in artikel 150 van dat wetboek.

Pleegouders zijn de wettelijke vertegenwoordigers van de kinderen en treden op zonder bijzondere bevoegdheden als voogd of gezaghouder.

Volgens artikel 256⁸ van het Wetboek familierecht wordt het besluit om een kind in een gezinsvervangend opvanghuis te plaatsen, genomen op districtsniveau, of, in de steden Kyiv en Sevastopol, op het niveau van het stadsdistrict, of door het uitvoerend comité van het stadsbestuur (in steden van nationaal belang in de autonome republiek Krim en steden van regionaal belang), op de door het Oekraïense kabinet van ministers vastgestelde wijze.

Een overeenkomst inzake de organisatie van de activiteiten van een gezinsvervangend opvanghuis wordt gesloten tussen de pleegouders en de instantie die het besluit heeft genomen om een gezinsvervangend opvanghuis te stichten, op basis van een standaardovereenkomst.

De autoriteit die het besluit heeft genomen om een kind in een gezinsvervangend opvanghuis te plaatsen, is verplicht erop toe te zien dat de opvoeders hun taken op het gebied van de opvoeding en ondersteuning van de kinderen vervullen.

Als een kind echter permanent in een kinderopvanghuis of zorginstelling woont, worden de taken van de voogd of gezaghouder met betrekking tot het kind uitgevoerd door de administratie van deze instellingen (artikel 245 van het Wetboek familierecht).

Met betrekking tot vraag 11: “In de officiële Engelse vertaling van het Wetboek familierecht, die is gepubliceerd op de homepage van Verkhovna Rada, wordt de term “adoptiegezin” gebruikt voor “прийомна сім’я”. Is het niet beter om dat met “pleeggezin” te vertalen, in plaats van “adoptiegezin”, aangezien adoptie wordt geregeld in hoofdstuk 18 en niet in hoofdstuk 20.1?”

Deze vertaling is niet een officiële vertaling.

De juiste vertaling is “pleeggezin”, niet “adoptiegezin”.

Volgens de Oekraïense wetgeving zijn plaatsing in een “adoptiegezin” of in een “pleeggezin” twee verschillende vormen van plaatsing van wezen en kinderen die aan het ouderlijk gezag zijn onttrokken.

Volgens artikel 207 van hoofdstuk 18 “Adoptie” van het Wetboek familierecht is adoptie de aanvaarding van een persoon door de adoptant in zijn of haar gezin als zijn of haar dochter of zoon, waarbij deze aanvaarding geschiedt op basis van een rechterlijke beslissing, behalve in het in artikel 282 van het Wetboek familierecht bedoelde geval.

Wanneer adoptie plaatsvindt, houden persoonlijke en eigendomsrechten en verantwoordelijkheden tussen de ouders en de geadopteerde persoon en tussen die persoon en zijn of haar bloedverwanten op te bestaan.

Een adoptie verleent de adoptant alle rechten en verantwoordelijkheden ten aanzien van het geadopteerde kind die ouders ten aanzien van hun kind hebben.

Een adoptie verleent de geadopteerde persoon alle rechten en verantwoordelijkheden ten aanzien van de adoptant die een kind ten aanzien van zijn of haar ouders heeft (artikel 232, delen 1, 4 en 5, van het Wetboek familierecht).

Overeenkomstig hoofdstuk 20¹, “Pleeggezin”, artikelen 256¹ en 256³, van het Wetboek familierecht is een pleeggezin op zijn beurt een gezin dat vrijwillig één tot vier wezen en aan het ouderlijk gezag onttrokken kinderen heeft opgenomen voor opvoeding en samenwoning.

Pleegkinderen wonen en worden opgevoed in een pleeggezin tot ze 18 jaar zijn. Na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar kunnen pleegkinderen, wanneer zij hun studie voortzetten aan een instelling voor algemeen secundair, (technisch) beroeps-, pre-universitair of hoger onderwijs, ervoor kiezen om in dit pleeggezin te blijven wonen en op te groeien totdat de studie is voltooid.

Geadopteerde kinderen hebben het recht om persoonlijk contact met hun ouders en andere verwanten te onderhouden, behalve wanneer dit hun leven, gezondheid en morele opvoeding kan schaden.

Met betrekking tot vraag 12: “Indien pleegouders worden aangewezen voor een weeskind of een kind dat aan het ouderlijk gezag is onttrokken, heeft dat kind dan volgens het Oekraïense familierecht een voogd nodig — ten minste voor het toezicht op de pleegouders?”

Het antwoord op deze vraag is vervat in het antwoord op vraag 10.

Met betrekking tot vraag 13: “Is het volgens het Oekraïense familierecht mogelijk dat ouders — die het ouderlijk gezag uitoefenen — pleegouders aanwijzen op particuliere (of contractuele) basis en zo ja, genieten dergelijke pleegouders ook de rechten en plichten van voogden of pleegouders in de zin van artikel 256, deel 2, lid 4, van het Wetboek familierecht? Zijn er formele vereisten voor een dergelijke vertegenwoordigingsbevoegdheid (bv. attest, registratie of iets dergelijks)?”

Volgens artikel 256³ van het Wetboek familierecht zijn pleegkinderen wezen en kinderen die aan het ouderlijk gezag zijn onttrokken en voor wie de opvoeding door en het samenwonen bij een pleeggezin is geregeld.

Een wees is een kind van wie de ouders zijn overleden of verdwenen.

Kinderen worden geacht aan het ouderlijk gezag te zijn onttrokken wanneer zij zonder ouderlijke zorg zijn achtergebleven omdat de ouders uit de ouderlijke macht zijn ontheven, of wanneer zij bij hun ouders zijn weggehaald zonder dat de ouders uit de ouderlijke macht zijn ontheven, of wanneer hun ouders zijn erkend als vermist of arbeidsongeschikt, dood zijn verklaard, een straf uitzitten in een penitentiaire inrichting of worden vastgehouden tijdens een onderzoek of door de nationale politieautoriteiten worden gezocht wegens het ontbreken van informatie over hun verblijfplaats, of wanneer hun ouders langdurig ziek zijn waardoor zij hun ouderlijke plichten niet kunnen vervullen. Dit geldt ook voor kinderen die van hun familie zijn gescheiden, achtergelaten kinderen, kinderen van wie niet bekend is wie de ouders zijn, kinderen die door de ouders in de steek zijn gelaten, kinderen van wie de ouders hun ouderlijke plichten niet hebben vervuld om redenen die niet kunnen worden vastgesteld in verband met het verblijf van de ouders in het tijdelijk bezette gebied van Oekraïne of in de gebieden waar antiterroristische operaties en maatregelen worden uitgevoerd om de nationale veiligheid en de landsverdediging te waarborgen en de gewapende agressie van de Russische Federatie in de regio's Donetsk en Loehansk af te weren en tegen te gaan, en voor dakloze kinderen (artikel 1 van de Oekraïense kindbeschermingswet).

Artikel 256², deel 4, van het Wetboek familierecht bepaalt dat pleegouders de wettelijke vertegenwoordigers van pleegkinderen zijn, zonder bijzondere bevoegdheden als voogd of gezaghouder. Dit betekent dat het besluit om een kind in een pleeggezin te plaatsen voor pleegouders volstaat om hun bevoegdheden uit te oefenen. Voor meer details wordt verwezen naar het antwoord op vraag 10.

Met betrekking tot vraag 14: “Bij aankomst in Duitsland moeten de autoriteiten de wettigheid van de geboorteakten en andere documenten betreffende de familiale relaties controleren om ontvoering van kinderen en kinderhandel te voorkomen, of met andere woorden: om zich ervan te vergewissen dat de attesten en documenten geldig zijn. Bestaat momenteel de mogelijkheid om de authenticiteit van Oekraïense documenten te laten verifiëren en waarmerken door de Oekraïense autoriteiten? Soms zijn er geen documenten

beschikbaar en moet Duitsland nieuwe — voorlopige — documenten afgeven. Kunnen zulke vervangende documenten door de Oekraïense autoriteiten worden gecontroleerd en gewaarmerkt? Wat zijn de vereisten en wat zou door de Oekraïense autoriteiten worden gecontroleerd?”

Overeenkomstig artikel 1, deel 1, en artikel 2, deel 2, van de Oekraïense “Wet op de registratie door de staat van akten van de burgerlijke stand” moeten de gegevens inzake de geboorte van een persoon en zijn of haar afkomst, een huwelijk, de ontbinding van het huwelijk in de bij wet bepaalde gevallen, naamsveranderingen en het overlijden van de persoon door de staat worden geregistreerd.

Registratie door de staat in het nationale bevolkingsregister geschiedt door het opstellen van akten van de burgerlijke stand die de persoonsgegevens van een persoon bevatten, die vertrouwelijk van aard zijn en niet openbaar mogen worden gemaakt (artikel 9, delen 2 en 3, van de wet).

Bij de staatsregistratie van een akte van de burgerlijke stand geven de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de staatsregistratie van akten van de burgerlijke stand een overeenkomstig attest af.

De formulieren voor het attest van registratie in het nationale bevolkingsregister worden opgesteld aan de hand van de door het Oekraïense kabinet van ministers goedgekeurde modellen en de specificaties daarvan, zoals vastgesteld bij artikel 18, deel 1, van de wet.

De modelformulieren van de attesten zijn goedgekeurd bij Besluit nr. 1025 van het Oekraïense kabinet van ministers van 10 juli 2010 “inzake de vaststelling van modellen van akten van de burgerlijke stand, specificaties en modelformulieren voor attesten van registratie in het nationale bevolkingsregister”.

Het model, en met name de model-geboorteakte, bevat de gegevens van het kind en zijn of haar ouders, de naam van de voor de registratie van akten van de burgerlijke stand verantwoordelijke instantie die het attest heeft afgegeven, de initialen en de achternaam van de hoofdambtenaar van de burgerlijke stand, alsmede een afdruk van het zegel van deze instantie.

Oekraïne is partij bij het Verdrag van 1961 tot afschaffing van het vereiste van legalisatie voor buitenlandse openbare akten.

Het Oekraïense ministerie van Justitie is een van de instanties die bevoegd zijn om een apostille aan te brengen overeenkomstig Besluit nr. 61 van het Oekraïense kabinet van ministers van 18 januari 2003 “betreffende het verlenen van de bevoegdheid tot het aanbrengen van een apostille als bedoeld in het Verdrag tot afschaffing van het vereiste van legalisatie voor buitenlandse openbare akten”, namelijk op door de rechterlijke macht en rechtbanken afgegeven documenten en op door Oekraïense notarissen opgestelde documenten.

Gezien het bovenstaande heeft een van een apostille voorzien document geen aanvullende waarmerking of verificatie en kan het in elk ander land dat partij is bij het verdrag worden gebruikt.

Er is geen andere procedure om de authenticiteit van documenten inzake de registratie van akten van de burgerlijke stand te controleren.

Bij Besluit nr. 890 van het Oekraïense kabinet van ministers van 4 november 2015 betreffende “bepaalde problemen bij de invoering van een elektronische dienst voor het

aanbrengen van een apostille” is in Oekraïne het elektronisch register van apostilles (hierna “het register”) ingevoerd en is bepaald dat de apostille op officiële documenten moet worden ingevuld en aangebracht met behulp van de software-instrumenten van het register in de vorm van een elektronisch document overeenkomstig het model dat is vastgesteld bij het Verdrag tot afschaffing van het vereiste van legalisatie voor buitenlandse openbare akten.

Het register wordt bijgehouden met behulp van hardware- en software-instrumenten waarmee een apostille in de vorm van een elektronisch document kan worden aangemaakt, de in het register opgenomen gegevens kunnen worden beschermd tegen ongeoorloofde handelingen, in het register opgenomen gegevens kunnen worden geraadpleegd en gegevens uit het register kunnen worden verstrekt.

Eenieder heeft het recht om gratis informatie over de aangebrachte apostille uit het register te verkrijgen via de website <https://apostille.minjust.gov.ua/>.

De aangebrachte apostille kan worden opgezocht in het register aan de hand van het registratienummer en de datum van afgifte. Op basis van de resultaten van de raadpleging van het register wordt informatie verstrekt in de vorm van een afbeelding van de aangebrachte apostille.

Momenteel aanvaarden alle diensten van het nationale bevolkingsregister binnen het gecontroleerde grondgebied van Oekraïne documenten uit het nationale bevolkingsregister die worden geacht te voldoen aan bovengenoemde wettelijke vereisten voor het aanbrengen van een apostille.

[herhaling van de vorige zin]

Gerechtelijke beslissingen zijn toegankelijk via het nationale informatiesysteem, “Nationaal register van gerechtelijke beslissingen”, via de website <https://reyestr.court.gov.ua>.

Eenieder kan de echtheid van een speciaal formulier voor notariële documenten controleren via de openbaar toegankelijke website <https://rnb.nais.gov.ua>.

Overeenkomstig subpunt 3 van het eerste punt van Besluit nr. 164 van 28 februari 2022 betreffende “bepaalde problemen van het notariaat tijdens de staat van beleg” (zoals gewijzigd), worden de waarmerking van volmachten — met uitzondering van volmachten om te beschikken over onroerend goed of een onvoltooid bouwobject of om eigendomsrechten uit te oefenen met betrekking tot een toekomstig onroerend goed (hierna “onroerend goed”), te beschikken over gelden op rekeningen bij banken en andere financiële instellingen, alsmede over voertuigen voor een periode van meer dan drie maanden, effecten te beheren en te verkopen, en vennootschapsrechten en het recht van toegang tot een individuele bankkluis uit te oefenen — en de waarmerking van de handtekening op het verzoek om toestemming voor het tijdelijke vertrek van een kind naar het buitenland, uitgevoerd zonder gebruik te maken van speciale formulieren voor notariële documenten, op witte vellen papier met de volgende geautomatiseerde gegevens van de notaris: de afbeelding van het wapen van Oekraïne, de voor- en achternaam, het patroniem (indien gebruikt), de officiële naam van het notariskantoor (voor een officiële notaris), de naam van het notariële district (voor een particulier die handelt als notaris), het nummer van de akte waarin het recht om het notarisberoep uit te oefenen is vastgelegd, het kantooradres, het telefoonnummer en het e-mailadres. Om de geldigheid van de op witte bladen gewaarmerkte volmacht te controleren, wendt de betrokkene zich met zijn exemplaar tot de bevoegde notaris, die verplicht is om binnen twee werkdagen een attest af te geven waarin de waarmerking van deze volmacht wordt bevestigd of ontkend.

Antwoorden op aanvullende vragen

Met betrekking tot de eerste vraag

Volgens artikel 242 van het Burgerlijk Wetboek van Oekraïne (hierna: “Burgerlijk Wetboek”) zijn ouders (adoptieouders) de wettelijke vertegenwoordigers van hun jonge kinderen en kinderen van 14-18 jaar (jongeren). De verwerving van een zekere mate van handelingsbekwaamheid door het kind ontnemt de ouders evenwel niet de status van wettelijke vertegenwoordiger. De inhoud en reikwijdte van de vertegenwoordigende bevoegdheden van de ouders hangt af van de reikwijdte van de handelingsbekwaamheid van het kind, met inbegrip van de mate waarin het zich bewust is van de mogelijke juridische gevolgen van zijn of haar handelen of nalaten te handelen.

Indien de ouders de belangen van jonge kinderen volledig behartigen en alle transacties namens hen en in hun belang uitvoeren, met uitzondering van kleine huishoudelijke transacties en transacties die zijn gericht op de uitoefening van persoonlijke, niet-vermogensrechtelijke rechten op de resultaten van intellectuele creatieve activiteiten (artikel 31 van het Burgerlijk Wetboek), kunnen jongeren, overeenkomstig artikel 32 van het Burgerlijk Wetboek, de overgrote meerderheid van de transacties in hun eigen naam sluiten.

De ouders van jongeren kunnen zelf geen transacties namens die kinderen sluiten, maar moeten alleen toestemming voor het sluiten ervan geven. Met andere woorden: bij het uitvoeren van dergelijke transacties worden de transacties op geen enkele wijze gesloten door de ene partij namens de andere partij.

In overeenstemming met punt 61 van de Instructies inzake de procedure voor het openen en sluiten van rekeningen van gebruikers door aanbieders van betalingsdiensten met het oog op het aanhouden van rekeningen, zoals vastgesteld bij Besluit nr. 162 van de raad van bestuur van de Nationale Bank van Oekraïne van 29 juli 2022, kan de bank bijvoorbeeld een lopende rekening openen op naam van een jong kind (een kind dat de leeftijd van 14 jaar nog niet heeft bereikt) op verzoek van zijn of haar wettelijke vertegenwoordigers — de ouders (adoptieouders, pleegouders) of voogden, overeenkomstig de in deel V, punt 60, van die instructies vastgestelde procedure — op voorwaarde dat de wettelijke vertegenwoordiger van het jonge kind een paspoort of een ander identiteitsbewijs overlegt waaruit zijn of haar eigen identiteit blijkt, evenals documenten waarmee de bank dat jonge kind kan identificeren, zoals een geboorteakte of een ander document waaruit zijn of haar identiteit blijkt.

Op haar beurt kan de bank overeenkomstig punt 62 van genoemde instructies een lopende rekening openen voor een minderjarige tussen de 14 en 18 jaar die nog geen rekening bij deze bank heeft, volgens de procedure van punt 60 van deel V van de instructies.

Een jongere heeft het recht om zelfstandig te beschikken over de gelden die zijn gestort op een door hem of haar op eigen naam geopende rekening, alsmede over loon (inkomen), studiebeurzen of andere inkomsten die hij of zij op zijn of haar rekening ontvangt.

Een jongere kan beschikken over gelden die door andere personen op zijn of haar lopende rekening zijn gestort, met toestemming van de voogdij- en gezagsinstantie en de ouders (adoptieouders) of gezaghouders.

Met betrekking tot de tweede vraag

Overeenkomstig artikel 160 van het Oekraïense Wetboek van familierecht (hierna “Wetboek familierecht” genoemd) wordt de verblijfplaats van een kind dat de leeftijd van 10 jaar nog niet heeft bereikt, vastgesteld met instemming van de ouders.

De verblijfplaats van een kind dat de leeftijd van 10 jaar heeft bereikt, wordt bepaald bij een gezamenlijke beslissing van de ouders en het kind zelf.

Indien de ouders gescheiden leven, wordt de verblijfplaats van een kind dat de leeftijd van 14 jaar heeft bereikt, bepaald door het kind zelf.

Tegelijkertijd heeft het kind overeenkomstig artikel 171 van het Wetboek familierecht het recht om te worden gehoord door ouders, andere familieleden en functionarissen over aangelegenheden die hem of haar persoonlijk betreffen, alsmede over familieaangelegenheden.

Een kind dat zijn of haar mening kan geven, moet worden gehoord bij de beslechting van een geschil tussen zijn of haar ouders en andere personen over zijn of haar opvoeding en verblijfplaats, met inbegrip van geschillen over ontheffing uit de ouderlijke macht en hernieuwing van het ouderlijk gezag en geschillen over het beheer van de eigendommen van het kind.

De rechter heeft het recht om een beslissing te geven die ingaat tegen de mening van het kind indien dat in het belang van het kind is.

Tegelijkertijd moet in het licht van het voorgaande worden opgemerkt dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen het in aanmerking nemen van de standpunt van het kind en de instemming van het kind. In het eerste geval kan een beslissing worden genomen die afwijkt van het standpunt van het kind, terwijl in het tweede geval een beslissing alleen met instemming van het kind kan worden genomen.

Als voorbeeld van de verplichte instemming van het kind kan de bepaling van artikel 160, deel 2, van het Wetboek familierecht worden genoemd. Volgens die bepaling, zoals hierboven reeds vermeld, is voor het bepalen van de verblijfplaats van een kind dat de leeftijd van 10 jaar heeft bereikt de instemming van zowel de ouders als het kind zelf nodig.

Wat de procedurele aspecten betreft, moet de rechter in elk concreet geval rekening houden met alle omstandigheden van de zaak in hun geheel bezien en zich laten leiden door de wettelijke bepalingen in hun stelselmatige samenhang.

Met betrekking tot de derde vraag

Volgens de nationale wetgeving hebben een vrouw en een man gelijke rechten en plichten in familiale betrekkingen, huwelijk en gezin (artikel 7, deel 6, van het Wetboek familierecht).

Tegelijkertijd worden de bepalingen die het gespecificeerde beginsel van gelijkheid van de ouders ten aanzien van het kind weerspiegelen, weergegeven in het antwoord op de eerder gestelde derde vraag (*Met betrekking tot vraag 3: “Indien beide ouders gezamenlijk het ouderlijk gezag hebben — en wij begrijpen dat dit in Oekraïne standaard het geval is, ongeacht de huwelijkse staat van de ouders — zijn er dan beslissingen of handelingen die een van de ouders zelfstandig kan nemen (zonder voorafgaande toestemming of vetorecht van de andere ouder)? Bestaat er een vermoeden van toestemming van de andere ouder?”*).

Evenzo wordt de aandacht gevestigd op het feit dat de opvoeding van een kind binnen een gezin veel aangelegenheden met zich meebrengt die ofwel door beide ouders, ofwel door een van hen met instemming of stilzwijgende toestemming van de andere ouder worden afgehandeld. Tegelijkertijd wordt ervan uitgegaan dat de ouders in het belang van het kind handelen.

Met betrekking tot de vierde vraag

Volgens artikel 242 van het Burgerlijk Wetboek is de voogd de wettelijke vertegenwoordiger van een jong kind of van een handelingsonbekwaam verklaarde persoon. De Oekraïense wetgeving kent een grootouder of een volwassen broer of zus echter niet het gezag van wettelijke vertegenwoordiger toe, tenzij deze personen passende stappen ondernemen om de voogdij of het gezag te verkrijgen. Indien er evenwel redenen zijn om aan te nemen dat de ouders/voogden hun rechten of verantwoordelijkheden dreigen te misbruiken en/of, als gevolg daarvan, de rechten van het kind dreigen te schenden, kan gebruik worden gemaakt van het mechanisme ter bescherming van de belangen van het kind, zoals vastgelegd in de wet als een belangrijk beginsel van het familierecht.

Zo regelt artikel 258 van het Wetboek familierecht de rechten van grootouders met betrekking tot de bescherming van kleinkinderen, op grond waarvan grootouders het recht hebben om zelf hun kleinkinderen te beschermen.

Grootouders hebben het recht om zich tot de voogdij- en gezagsinstantie of tot een reguliere rechtbank te wenden om de rechten en belangen van kleinkinderen die jonge kinderen, jongeren of arbeidsongeschikte volwassenen zijn, te beschermen.

Een zuster, broer, stiefmoeder of stiefvader heeft het recht om broers, zussen, stiefzonen en stiefdochters die jonge kinderen, jongeren of arbeidsongeschikte volwassenen zijn, zelf te beschermen.

Een zuster, broer, stiefmoeder of stiefvader heeft het recht om zich tot de voogdij- en gezagsinstantie of tot een reguliere rechtbank te wenden met het oog op de bescherming van de rechten en belangen van broers, zussen, stiefzonen en stiefdochters die jonge kinderen, jongeren of arbeidsongeschikte volwassenen zijn (artikel 262 van het Burgerlijk Wetboek).